

**ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ВИБОРІВ ВІЙТІВ,
БУРМІСТРІВ І ПРЕЗИДЕНТІВ МІСТ
У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА**

Т. Слободян

У статті проаналізовано процедуру прямих виборів війтів, бурмістрів і президентів міст у республіці Польща. Автор подає позиції провідних політичних партій стосовно запровадження прямих виборів війтів, бурмістрів і президентів міст, характеризує законопроекти з даної проблематики, ініційовані президентом РП, сенаторами, депутатами Союзу демократичної лівиці та Громадянської платформи.

Ключові слова: *війт, бурмістр, президент міста, рада, прями вибори.*

Political and legal analysis of direct elections of wojts, bailiffs and city presidents in the Republic of Poland has been made in this article. The author presents opinions of leading political parties on realization of direct elections of wojts, bailiffs and city presidents, characterizes bills presented by the president of the Republic of Poland, senators, deputies from Democratic left alliance and Civic platform concerning this matter.

Keywords: *wojt, bailiff, city president, soviet, direct elections.*

У середовищі польської політичної еліти проблема місцевих виборів є однією з дискусійних тем. Зокрема, система представницьких виборів неодноразово критикувалася з точки зору слабкості виконавчої влади, а також за постійну залежність від політичних змін у раді. Одну з вад представницьких виборів убачали також у тому, що вони створювали систему безвідповідальності конкретних осіб за результати комунальної політики.

Серед відомих політичних діячів Польщі, які безпосередньо були творцями реформи місцевого самоврядування і займалися цією проблематикою, необхідно назвати: Є. Регульського, Є. Степеня, М. Кулешу, Т. Врону, А. Пясецького, К. Яніка, П. Бурковського, І. Ліпович та ін.

Метою цього дослідження є політико-правовий аналіз безпосередніх (прямих) вибори в'їтів, бурмістрів і президентів міст у Республіці Польща, які були запроваджені в Польщі у 2002 році у зв'язку з ухваленням закону «Про безпосередні вибори в'їтів, бурмістрів і президентів міст».

Прямі вибори – це вибори, які засновані на праві громадян обирати і бути обраними безпосередньо до представницьких органів та на керівні посади. Ідея безпосередніх виборів виконавчих органів гмін з'явилася у суспільстві ще на початку 90-х років минулого століття, а також була підтримана авторами реформи місцевого самоврядування 1990 р. Але тільки з політичних мотивів згадана ідея не була реалізована в законодавчій ініціативі [9, с. 188].

Першими, хто публічно висловився за зміну процедури обрання виконавчих органів гміни, були представники соціал-демократичних організацій Польщі. Зокрема, на своїй III Крайовій конференції, яка відбувалася 23 квітня 1994 року, соціал-демократи затвердили важливий документ, який визначав пріоритетні напрямки реформування місцевого самоврядування, під загальною назвою «Польща - самоврядна і громадянська соціал-демократична альтернатива політичного устрою Польщі». В цьому політико-правовому документі було записано необхідність започаткування «безпосередніх, загальних» виборів в'їтів, бурмістрів і президентів міст у Республіці Польща. В документі наголошувалося: «Соціал-демократія Польщі вважає, що запровадження цієї ініціативи є необхідним для побудови нових політичних механізмів у середовищах гмін, для формування нових еліт, створення нових норм політичного життя, а також зміцнення позицій в'їтів, бурмістрів і президентів, – що стабілізує локальну політику» [9, с. 189].

Слід зазначити, що цей постулат істотно не вплинув на тогочасну діяльність партії. Це було зумовлено тим, що значна частина керівництва партії була сконцентрована на реалізації урядових завдань. Саме ж реформістське лобі було на той час занадто маловпливове. Крім того, значна частина політиків, які його формували, після виборів 1994 року обійняли посади президентів міст і не мали можливостей присвятити свій час проблемам реформування місцевого самоврядування на парламентському рівні. Водночас, низка політиків були залучені до президентської кампанії Александра Квасневського, а після його перемоги перейшли працювати в Канцелярію президента РП [9, с. 189].

Питання безпосереднього обрання в'їтів, бурмістрів і президентів міст неодноразово обговорювалось на різноманітних наукових конференціях, семінарах і круглих столах. Так, уже 13 січня 1997 року у Варшаві був проведений спеціальний семінар, який стосувався питань запровадження безпосередніх виборів в'їтів, бурмістрів і президентів міст. У семінарі брали участь експерти Інституту державних справ і автори проекту безпосередніх виборів – представники Канцелярії президента Польщі, науковці, представники громадськості. Однак, думки стосовно цього питання розділилися. Проти запровадження безпосереднього обрання в'їтів, бурмістрів і президентів міст виступили професори М. Кулеша і М. Стець. На підтримку ініціативи висловились представники канцелярії президента К. Янік, Г. Бялоруський, професор Ж. Гіловська і президент союзу польських міст В. Качмарек та ін. [7, 4].

Зі свого боку, президент РП прийняв рішення - на основі експертних оцінок підготувати відповідний проект реформи місцевого самоврядування. Тому вже навесні 1996 року в Канцелярії президента розпочалася робота над Виборчим кодексом Республіки Польща. Керівником групи, яка займалася приготування цього документа, була Д. Ванск – керівник Канцелярії президента. Метою цієї групи було створення консолідованого, спільного правового акту, який враховував би специфіку кожних виборів, а також уніфікував відповідні приписи щодо організації та технології виборів, правових та організаційних засад проведення і фінансування виборчої кампанії, порядку висунення кандидатів, санкцій за порушення виборчого права тощо. Утім, на початку 1997 року з різних причин, зокрема внаслідок методологічних труднощів, робота цієї групи була припинена [9, с. 189].

Президент Польщі вирішив виділити з акту, який підготувала вищезазначена група, проблематику, яка торкалася гмін, і на основі законодавчої ініціативи навесні 1997 року вніс до Сейму проект закону «Виборче положення до рад гмін, а також в'їтів, бурмістрів і президентів міст» [5].

Згаданий законопроект передбачав, що виборці будуть обирати одноособовий виконавчий орган гміни (в'їта, бурмістра, президента міста) безпосередньо з кандидатів, висунених у виборчих округах. Крім того, право висунення осіб на ці пости відповідно до запропонованого законопроекту мали політичні партії і групи громадян. Для цього вимагалось отримання від 300

(в гмінах до 10 000 жителів) до 3000 підписів (у містах більше 100 000 жителів). Однією з підстав втрати мандату законопроект передбачав відкликання вїта (бурмістра, президента міста) шляхом референдуму [5].

Проте згаданий законопроект так і не був ухвалений парламентом. Процедура законотворчого процесу була такою: 1 квітня 1997 року цей законопроект був направлений на перше читання. 23 травня 1997 року відбулося його перше читання, але було прийнято рішення про незавершення 1-го читання та його перенесення на наступне засідання Сейму. 4 червня 1997 року продовжилось обговорення цього законопроекту. За відхилення у першому читанні проекту цього закону проголосувало 163 депутати, 206 було проти, 13 утрималось [5]. Необхідно зазначити, що за відхилення законопроекту проголосували Клуб Польської селянської партії (PSL) і Клуб Союзу свободи (UW). Водночас за направлення для подальшого доопрацювання в комісіях Сейму висловились Клуби Союзу демократичної лівіці (SLD), Союзу праці (UP) і парламентське коло Консервативно-національної Партії (SKL). На основі голосування було ухвалено рішення про направлення цього законопроекту до Комісії територіального самоврядування і Законодавчої комісії. Проте цей законопроект так і залишився в комісіях Сейму до закінчення його каденції [9, с. 190].

Нові спроби ухвалення законопроекту відбувались протягом 2000 року. Уже 18 січня 2000 р. група сенаторів внесла до маршала Сенату проект закону «Про зміни закону Виборчого положення до рад гмін, рад повітів і сеймиків воєводств, закону про гмінне самоврядування та інших законів». Маршал Сенату направив цей законопроект на перше читання в Комісію територіального самоврядування й адміністрації, а також Законодавчу комісію. Останнє третє читання відбулося в Комісії 9 червня 2000 року і проект закону відповідно з регламентною процедурою був переданий Сеймові. Минуло більш ніж три місяці, поки відбулося перше читання цього законопроекту в Сеймі. Тільки 22 вересня 2000 року Сейм розглянув його разом із законопроектом, внесеним депутатами Союзу демократичної лівіці (СЛД).

Основна відмінність між цими законопроектами полягала в тому, що депутати СЛД пропонували охопити новою системою виборів виконавчі органи в гмінах до 20 тисяч жителів, у той час коли сенатський проект стосувався всіх адміністративних одиниць на правах гміни. За направлення цих законопроектів до подальшої

праці в комісіях Сейму висловився тільки парламентський клуб СЛД, проти були клуби Виборчої акції (AWS), Союзу свободи (UW), Польської селянської партії (PSL), а також коло Рух відбудови Польщі - Порозуміння центру (ROP-PC) [9, с. 191].

Ще більш несподіваними були результати голосування над пропозицією про відхилення цих двох законопроектів. За відхилення обох законопроектів послідовно голосували клуби Союзу свободи (UW) і Польської селянської партії (PSL), проти - клуб Союзу демократичної лівиці (SLD). Голоси Виборчої акції «Солідарність» (AWS) розділилися. Завдяки кільком голосам цього клубу (а саме дев'яти) сенатський законопроект потрапив до Комісії територіального самоврядування і регіональної політики, а проект СЛД був відхилений. Можливо, це було ефектом тиску з боку Сенату і, по суті, авторів проекту – сенаторів Виборчої акції «Солідарність» (AWS), а також коментарів журналістів, які не змогли зрозуміти того, що «Солідарність» наперед повідомляє про голосування проти законопроекту власного авторства. Разом із тим, цей законопроект аж до кінця каденції даного парламенту так і не вийшов з комісії Сейму на друге читання [9, с. 191].

Неабияке важливе значення для такого стану речей мала виборча кампанія до Сейму і Сенату в 2001 році, яка наближалася. Під час цієї кампанії вимога запровадження безпосередніх виборів вїтїв, бурмістрів і президентів міст практично стала однією з ключових пропозицій програм двох партій: Союзу демократичної лівиці (SLD) і новоутвореної Громадянської платформи (PO). Незмінно негативним було ставлення Союзу свободи (UW) до цього питання. Проти запровадження безпосередніх виборів вїтїв, бурмістрів і президентів міст виступили також лідери Права і справедливості (PiS), які вважали, що у випадку послаблення позицій рад і зміцнення влади вїтїв, бурмістрів і президентів міст неузгодженості буде ще більше [9, с. 192].

У 2001 р. перемогу на парламентських виборах здобула коаліція Союзу демократичної лівиці (SLD) і Союзу праці (UP). Саме тому черговий проект закону про безпосередні вибори вїтїа гміни був внесений депутатами SLD 22 листопада 2001 року. Даний законопроект встановлював спочатку безпосередні вибори вїтїв винятково в гмінах до 20 тисяч жителів. Разом із тим він не передбачав ліквідацію правління гміни, яке мало бути утворене за пропозицією вїтїа, обраного жителями гміни. Цей законопроект надавав право висування кандидата на вїтїа партіям, об'єднанням,

громадським організаціям і виборцям (комітетові, який налічує мінімум 3 особи). Кількість підписів залежала від кількості мешканців: у гміні до 2,5 тис. жителів вистачало 50 підписів, у гміні, яка налічувала від 15 до 20 тис. жителів, – 250 підписів. У цьому законопроекті пропонувалося обирати вїйта простою більшістю голосів в одному турі. Втрата мандата була аналогічною як і у випадку депутата, передбачалась також можливість відкликання вїйта шляхом референдуму в гміні [6, с. 37].

Слід зазначити, що проект закону про зміни Виборчого положення до рад гмін, рад повітів і сеймиків воеводств був внесений також депутатами Громадянської платформи (PO) 17 грудня 2001 року. Цей законопроект передбачав безпосередні вибори не тільки вїйтів, а й бурмістрів і президентів міст, а також ліквідацію управлінь. У законопроекті пропонувалося, щоб вибори призначалися і проводилися разом із виборами до рад гмін, а кандидати висувалися разом зі списком кандидатів у депутати. Кожний список мав бути підтриманий підписами щонайменше 300 виборців у гмінах до 20 тис. жителів, а в решті гмінах – щонайменше 1 тис. виборців. Передбачалося також, що в гмінах до 20 тисяч мешканців вїйтом (бурмістром) стає той, хто отримує найбільше голосів у більш як половині округів. Цей законопроект передбачав, що якщо жоден із кандидатів не виконав цієї вимоги, то переможець визначався б простою більшістю голосів колегією виборців-депутатів, серед кандидатів, які отримали найбільшу кількість голосів у найбільшій кількості виборчих округів. У великих гмінах перемагав би той кандидат, котрий був у списках кандидатів у депутати, які отримали більше ніж половину мандатів у раді. Невиконання цієї вимоги означало б вибір бурмістра (президента міста) колегією виборців-депутатів [6, с. 37].

Президія Сейму направила законопроект про безпосередні вибори вїйта гміни, який був внесений депутатами Союзу демократичної лівиці (SLD) і законопроект про зміни Виборчого положення до рад гмін, рад повітів і сеймиків воеводств, що був внесений депутатами Громадянської платформи (PO) до спільного першого читання, яке відбулося уже 21 грудня 2001 року. Проти розгляду цих проектів проголосували клуби Права і справедливості (PiS), Ліги польських родин (LPR) і Самооборони. Проте більшість у Сеймі була за обговорення цих законопроектів.

Під час дебатів клуби Права і справедливості і Ліги польських родин запропонували відхилити ці законопроекти в першому

читанні. Проте таке рішення не було прийняте: за таку пропозицію проголосувало тільки 80 депутатів, 335 були проти. Спікер направив ці законопроекти до Комісії територіального самоврядування і регіональної політики для доопрацювання.

Найбільше часу в комісії зайняла детальне правове узгодження: норми даного закону мали відповідати положенням інших законодавчих актів – починаючи від Конституції і закінчуючи законом про референдум у гміні. Насамперед згадані положення мали відповідати нормам закону про вибори і про працівників органів самоврядування [8, с. 17].

Під час роботи Комісії над цими законопроектами, а також під час другого читання були різноманітні погляди, дискусії, пошук різних компромісів, вносилися різні варіанти проведення виборів, наприклад австралійська система тощо. Дискусії тривали навколо того чи вибори мають відбуватися в одному чи в двох турах, чи простою чи абсолютною більшістю голосів. Наприклад, В. Гінтовт-Дзевалтовський (SLD), один із заступників голови Комісії сейму з місцевого самоврядування і регіональної політики, висловлювався за голосування в одному турі, обґрунтовуючи це тим, що по-перше, як свідчить практика, виборча активність у другому турі є низкою, і по-друге - це додаткові кошти (біля 150 мільйонів злотих). Інший заступник голови Комісії сейму з місцевого самоврядування і регіональної політики В. Дзіковський (PO) підтримував вибори у двох турах, як і інші депутати Громадянської платформи (PO). Вони висловлювались за вибори в'їтів, бурмістрів і президентів абсолютною більшістю голосів, щоб до другого туру проходили два кандидати, які набрали найбільшу кількість голосів у першому турі [8, с. 18].

Проте всі поправки були відхилені або ще під час роботи в комісіях, або під час другого і третього читань. Друге читання відбулося 8 травня 2002 року, а уже 22 травня Сейм 371 голосом (проти проголосував тільки 31 депутат) прийняв цей закон і за відповідною процедурою він був направлений до Сенату. 6 червня на засіданні Сенату були ухвалені деякі поправки до цього закону, частину яких Сейм прийняв [9, с. 193].

Таким чином, закон був остаточно ухвалений 20 червня 2002 року і підписаний президентом РП 5 липня цього ж року. З моменту прийняття і до сьогоднішнього дня Сейм сім разів вносив зміни до цього закону. Закон складається з 7 розділів і 102 статей. Перший розділ закріплює загальні положення, другий –

висування і реєстрацію кандидатів, третій – спосіб голосування і встановлення результатів виборів, четвертий – виборчу кампанію і фінансування виборів, п'ятий – втрату мандата вїйта, сьомий – перехідні і заключні положення. Найбільш об'ємним є розділ 6, який містить 70 статей (ст.ст. 28-98) і який впроваджував зміни в інші законодавчі акти в зв'язку із запровадженням безпосередніх виборів вїйта, бурмістра і президента міста [10, с. 475].

Питання, що не врегульовані законом про безпосередні вибори вїйтів, бурмістрів і президентів міст, регулюються законом від 16 липня 1998 року – Виборчим положенням до рад гмін, рад повітів і сеймиків воеводств. Вибори вїйта (бурмістра, президента міста) є загальними, рівними, безпосередніми і проводяться шляхом таємного голосування [1].

Активне виборче право, тобто право обрання вїйта (бурмістра, президента міста) має кожен, хто має право обирати до ради гміни.

Пасивне виборче право (право бути обраним) у першій редакції закону надавалось кожному громадянину Польщі, який мав право обирати до ради гміни, і якому на день голосування виповнилось 25 років. 8 липня 2005 року були внесені зміни в закон, відповідно до яких пасивне виборче право має кожний громадянин Польщі, який має право бути обраним до ради гміни, якому на день голосування виповнилось 25 років [2].

Кандидат на вїйта (бурмістра, президента міста) не повинен постійно проживати на території гміни, в якій є кандидатом. Проте закон забороняє кандидату на вїйта (бурмістра, президента міста) бути одночасно кандидатом на вїйта (бурмістра, президента міста) в іншій гміні.

Обраним на вїйта (бурмістра, президента міста) вважається той кандидат, який отримав більше половини дійсних голосів. Передбачається проведення другого туру виборів у тому випадку, якщо жоден кандидат не отримав більше половини дійсних голосів. Другий тур відбувається на 14-й день після першого голосування серед двох кандидатів, які в першому турі отримали найбільшу кількість голосів. Обраним вважається той, який набрав більшу кількість дійсних голосів. Вибори вїйта (бурмістра, президента міста) призначає голова Ради міністрів разом з виборами до рад гмін.

Організують вибори і здійснюють нагляд за їх проведенням Державна виборча комісія і виборчі комісари. Проводять вибори комісії, які утворені для проведення виборів до рад гмін.

Право висувати кандидатів на вїйта (бурмістра, президента міста) мають політичні партії та їх коаліції, об'єднання і громадські організації, а також виборці. Про участь у виборах заявляється до виборчої комісії гміни не пізніше ніж до 24-ї години за 25 днів до виборів [1].

Після подання необхідних документів передбачених законом, виборча комісія гміни негайно реєструє кандидата на вїйта (бурмістра, президента міста), про що складає відповідний протокол.

Виборча комісія гміни готує список кандидатів у алфавітному порядку, де зазначається прізвище, ім'я, вік, освіта, місце проживання, назва комітету, який висунув кандидата, чи назва політичної партії, до якої належить кандидат. Цю інформацію у вигляді оголошень виборча комісія гміни повинна оприлюднити не пізніше ніж за 15 днів до виборів [1].

Якщо у визначений законом термін не висунуто жодного кандидата або висунуто тільки одного, то виборча комісія гміни зобов'язана вжити відповідних заходів. У таких випадках вона негайно оголошує про здійснення додаткового висунення кандидатів. Закон надає для цього 5 днів з дня подання таких оголошень. Якщо жоден кандидат так і не буде зареєстрований, або зареєстрований лише один і він не отримав більше половини дійсних голосів, то вибори вїйта (бурмістра, президента міста) здійснює рада гміни абсолютною більшістю голосів законодавчо встановленого складу ради шляхом таємного голосування. Для обрання вїйта (бурмістра, президента міста) рада має два місяці з дня виборів. Якщо протягом цього терміну рада не обрала вїйта (бурмістра, президента міста), то його обов'язки до кінця каденції виконує особа, призначена головою Ради міністрів за пропозицією відповідного міністра [1].

Виборча комісія гміни викреслює зі списку кандидатів тих, які відмовилися від кандидидування, були кандидатом на вїйта (бурмістра, президента міста) в іншій гміні, втратили пасивне виборче право або ж у випадку смерті. Інформацію про це комісія повинна негайно оприлюднити. У разі смерті кандидата комісія інформує відповідного уповноваженого про можливість висунення нового кандидата. Доповнення списків здійснюється не пізніше, ніж за 15 днів до виборів.

Виборчі комітети, кандидати яких на вїйта (бурмістра,

президента міста) зареєстровані у відповідному порядку, мають право в період за 15 днів до виборів і до дня закінчення виборчої кампанії на безкоштовний час у виборчих передачах у програмах регіонального державного телебачення і державного радіо. Загальний безкоштовний час у виборчих програмах становить у кожній програмі регіонального державного телебачення 2 години і в кожній програмі регіонального державного радіо 4 години. Розподіл часу мовлення між виборчими комітетами здійснюється пропорційно до кількості зареєстрованих кандидатів на вїїтїв (бурмістрїв, президентїв мїст) на території мовлення виборчих передач. У випадку дострокових виборїв загальний безкоштовний час у виборчих передачах становить 30 хвїлїн у телебаченнї і 60 хвїлїн у державному радїо [1]. Вїборча комїсія гмїни вїдповїдає за друкування бюлетенїв і забезпечує їх передання дїльничним виборчим комїсіям у порядку, визначеному виборчим комїсаром.

Фїнансування виборїв вїїта (бурмістра, президента мїста) регулюється Законом «Про безпосереднї вибори вїїтїв, бурмістрїв і президентїв мїст» (роздїл 4), а також Вїборчим положенням до рад гмїн, рад повїтїв і сеймикїв воєводств. Зареєстрований кандидат зобов'язаний приготувати фїнансовий звіт про залученї джерела фонду і витрати пїд час проведення виборчої кампанїї.

Витрати, пов'язанї з органїзацією приготування і проведенням виборїв вїїтїв (бурмістрїв, президентїв мїст), покриваються з бюджету держави на засадах, визначених Вїборчим положенням до рад гмїн, рад повїтїв і сеймикїв воєводств.

Втрата мандату вїїта (бурмістра, президента мїста) настає внаслїдок:

- 1) вїдмови вїд складання присяги;
- 2) письмової вїдмови вїд мандата;
- 3) втрати права виборностї або вїдсутнїсть цього права на день виборїв;
- 4) порушення передбаченої законом заборони поєднання повноважень вїїта з виконанням функцїй або здїйсненням господарської дїяльностї, визначених окремими нормами;
- 5) законного обвинувального вироку суду за умисний злочин;
- 6) тривалої непрацездатностї;
- 7) смертї;
- 8) вїдкликання шляхом референдуму;
- 9) неодноразового порушення законодавства;
- 10) змїн у територїальному подїлї [1].

23 листопада 2002 р. Сейм прийняв низку змїн до законїв про гмїнне самоврядування, до виборчого положення до рад гмїн, рад повїтїв і сеймикїв воєводств, та їнших законїв. У закон про безпосереднї вибори вїїтїв, бурмістрїв і президентїв мїст у

Республіці Польща було внесено доповнення, відповідно до якого якщо вїйт (бурмістр, президент міста) до дня виборів виконував функції або здійснював господарську діяльність, зобов'язаний відмовитися від функцій або припинити здійснення господарської діяльності протягом трьох місяців з дня складення присяги. У випадку, якщо вїйт (бурмістр, президент міста) не відмовиться від функцій або не припинить здійснювати господарську діяльність рада гміни ухвалює рішення про втрату мандату не пізніше місяця від закінчення цього терміну [3].

8 липня 2005 року також були внесені зміни в закон відповідно до яких вносились ще одна підстава втрати мандату вїйта (бурмістра, президента міста). А саме, неподання у відповідні строки, заяви про своє майнове становище, заяви про здійснення господарської діяльності подружжя, заяви про цивільно-правові договори подружжя або інформації про працю, початок оплати праці чи виконання діяльності, яка приносить заробіток або зміну становища подружжя[2]. 13 березня 2007 року дана підстава втрати мандату вїйта (бурмістра, президента міста) була визнана рішенням Конституційного трибуналу Польщі такою, що не відповідає ч.3 статті 31 і статті 2 Конституції [4].

Вибори вїйтів (бурмістрів, президентів міст) відбувалися у 2002 і 2006 роках разом з виборами до рад гмін, рад повітів і сеймиків воеводств. Наступні чергові вибори вїйтів (бурмістрів, президентів міст) будуть відбуватися у 2010 році.

Необхідно зазначити, що громадяни Польщі підтримували запровадження безпосередніх виборів вїйтів, бурмістрів і президентів міст про що свідчать результати різноманітних соціологічних досліджень, які проводились як до так і після прийняття закону.

Згідно з дослідженням, яке проводилось ще перед ухваленням закону, за безпосередні вибори вїйтів, бурмістрів, президентів міст висловилось 85 % поляків, а 62 % заявило, що візьмуть участь у місцевих виборах [8, с. 18].

З 10-14 січня 2002 р. опитування проводив Центр досліджень громадської думки. За результатами дослідження, 64 % опитаних висловились за прямі вибори не тільки депутатів, а й вїйта (бурмістра, президента міста); 10 % - за обрання тільки депутатів (як було до цього часу); «мені байдуже» відповіли 20% і важко відповісти – 6% [12].

Через три місяці, у квітні 2002 року, Центр дослідження громадської думки знову провів опитування громадян щодо

виборів вїта (бурмістра, президента міста). Результат був такий: хотїла(в) би обирати, як і ранїше, тїльки депутатїв, якї вже потїм обирають вїта (бурмістра, президента міста) – 11%; хотїла(в) би безпосередньо обирати не тїльки депутатїв, а й вїта (бурмістра, президента міста) – 68 %; менї однаково – 16%, важко вїдповїсти – 5% [9, 195].

Отже, бачимо що згїдно з результатами соціологічних дослїджень, бїльшїсть громадян Польщі пїдтримувало прямї вибори вїтїв (бурмістрїв, президентїв мїст).

У жовтнї 2006 р, перед черговими мїсцевими виборами, були проведенї соціологічні дослїдження на тему «Ефективнїсть діяльностї самоврядування в Польщі», якї здїйснювалися Сервісом самоврядування Польського агентства преси й охопили всї воєводства. В результатї цього дослїдження приблизно 54 % опитаних виборцїв пїдтримали впровадженї чотири роки тому прямї вибори вїтїв (старост), бурмістрїв і президентї мїст [11].

Впровадження безпосереднїх виборїв вїтїв (бурмістрїв, президентїв міста) було дїйсно позитивним явищем у суспїльно-полїтичному життї Польщі, яке пїдвищило рївень мїсцевого самоврядування, а також сприяло активїзацїї полїтичної активностї громад та формуванню мїсцевих елїт.

1. Ustawa z dnia 20 czerwca 2002 r. O bezpořednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta. Dziennik Ustaw 2002 Nr 113 poz. 984. 2. Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. O zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Dziennik Ustaw 2005 Nr 175 poz. 1457.122. 3. Ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. O zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz o zmianie niektórych innych ustaw. Dziennik Ustaw 2002 Nr 214 poz. 1806.123. 4. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 marca 2007 r. Sygn. akt K.8/07. Dziennik Ustaw 2007 Nr 48 poz.327.124. 5. Przedstawiony przez Prezydenta RP projekt ustawy Ordynacja wyborcza do rad gmin oraz wójtów, burmistrzów i prezydentów miast/ <http://www.orka.sejm.gov.pl>. 6. Giedrewicz-Niewińska A. Bezpoředni wybór wójta, burmistrza i prezydenta miasta – wybrane zagadnienia prawne / Aneta Giedrewicz - Niewińska // Samorząd Terytorialny.- 2006. - №12(192). - S. 36-46. 7. Doering M. Bezpořednie wybory wójta, burmistrza i prezydenta / Marzanna Doering // Wspólnota. – 1997.- № 5.-S.4-5. 8. Kalinowska B. Spór o kompetencje / Beata Kalinowska // Wspólnota.-2002.-№ 10. - S.17-18. 9. Samorząd terytorialny. Studium Politologiczne / Pod red.

J. Marszałek-Kawy.-Toruń:Dom Wydawniczy DUET,2007. – 262s. **10.** Samorządowe prawo wyborcze. Komentarz / [Czaplicki K.W., Dauter B., Kisielewicz A., Rymarz F.]. -Wolters Kluwer Polska Dom Wydawniczy ABC, 2006. -535s. **11.** Сосновський Р. Польський досвід у сфері реформування держави і побудови розвинутих місцевих органів самоврядування / Ришард Сосновський // Економічний часопис – XXI. Науковий журнал 2007р., №1-2. **12.** Centrum badania opinii społecznej. Jak wybierać wójtów, burmistrzów, prezydentów miast? Komunikat z badań. / Warszawa, styczeń.- 2002. - Інтернет ресурс <http://www.cbos.pl>

УДК 316.774 (438)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ПОЛЬЩІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

М. Лазарук

У статті досліджуються особливості становлення та сучасний стан інформаційного суспільства Польщі, його правове регулювання. Зокрема, проаналізовано роль євроінтеграції у трансформаційних перетвореннях інформаційної доби.

Ключові слова: інформаційне суспільство, євроінтеграція, інформаційна діяльність, інформаційні технології, інформатизація країни.

In the paper, the author researches the peculiarities of forming and current condition of the information society of Poland, its legal regulation. In particular, the role of eurointegration in transformational changes of information era is analyzed.

Keywords: information society, eurointegration, information activity, information technologies, informatization of a country.

Країни Центральної Європи, які увійшли до так званої «п'ятої хвилі» розширення ЄС у своїх інтеграційних стратегіях, враховували необхідність застосування європейської моделі інформаційного суспільства (ІС) як складової частини соціальної та економічної